گزارش خبر
NEWSREPORT
کد خبر: ۴۵۰۹۴۰
یکشنبه ۲۲ فروردین ۱۴۰۰ ۱۰:۰۰

# قول و قرارهای واکسن کرونا؛ از وعده تا عمل

عصیان چهارم کرونا در ایران، قرمز شدن مجدد نقشه و تراژدی غمبار مرگ‌ها در کشور، درحالیست که متخصصان امر علاوه بر رعایت پروتکل‌ها، واکسیناسیون را تنها راهکار برون‌رفت کشور از وضعیت فعلی می‌دانند؛ این در شرایطی است که توزیع واکسن کرونا در ایران هنوز به یک میلیون دُز هم نرسیده است.

به گزارش خبرنگاران جامعه گزارش خبر، از سال گذشته و به دنبال اقدام کشورها برای واکسیناسیون جمعیت عمومی، تامین واکسن در ایران نیز با هشتگ "واکسن بخریم" به عنوان مطالبه‌ای عمومی در فضای مجازی به راه افتاد؛ موضوعی که در آن مقطع زمانی وزیر بهداشت آن را واکسیناسیون نمایشی و البته شرکت در فازهای مطالعاتی کشورهای دیگر خواند و تاکید کرد که اجازه نخواهیم داد واکسن هیچ کشوری بر ایرانیان آزمایش شود.

خیز چهارم کرونا و روند کُند واکسیناسیون در کشور

اخیرا نیز با خیز چهارم کرونا و برقراری مجدد شرایط خطرناک بیماری در کشور، کارشناسان علاوه بر مراعات پروتکل‌ها، تسریع در روند واکسیناسیون را تنها راهکار خروج از وضعیت فعلی می‌دانند؛ موضوعی که بر انتقادها از روند کُند واکسیناسیون در کشور دامن زده و برخی کارشناسان عنوان داشته‌اند با ادامه روند فعلی، واکسیناسیون جمعیت ایران علیه کووید، ۱۰ سال به طول خواهد انجامید.

تامین ارز و اقدام برای پیش خرید

در هر حال پس از فراز و نشیب‌های تامین ارز مورد نیاز برای خرید واکسن، نهایتا عبدالناصر همتی – رییس کل بانک مرکزی در تاریخ چهارم دی ماه گذشته، در صفحه توییتر خود از رفع موانع خرید واکسن کرونا خبر داد و گفت:" موافقت اولیه برای انتقال از حساب یک بانک (غیر از منابع بانک مرکزی در کره) بامداد امروز دریافت شد و دستور پرداخت وجه را صادر کردیم. پیگیری‌های لازم در این زمینه بی وقفه ادامه دارد. "

وی عنوان کرد که" بانک مرکزی ایران برای خرید واکسن کرونا در این مرحله ۲۰۰ میلیون یورو تخصیص داده است. در صورت نیاز، منابع بیشتری نیز تأمین خواهیم کرد. "

همتی همچنین در تاریخ ۱۶ دی ماه مجددا در صفحه توییتر خود از واریز پیش پرداخت توافقی برای خرید ۱۶.۸ میلیون دوز واکسن کوواکس به حساب کارگزار سازمان بهداشت جهانی خبر داد.

نیاز ایران به ۱۲۰ میلیون دز واکسن و سه راهکار وزارت بهداشت

درهمین راستا وزارت بهداشت اعلام کرد که تامین واکسن کرونا در کشور را از سه طریق واردات، تولید داخل و تولید مشترک به شرط انتقال دانش فنی، پیگیر است و بر همین اساس نیز با تدوین و تصویب سند ملی واکسیناسیون کرونا در کشور، اولویت‌های تزریق گام به گام را اعلام کرد.

از طرف دیگر، برای دستیابی به اهداف نهایی واکسیناسیون و قطع گردش ویروس، باید نسبت به مصون کردن حداقل ۷۰ درصد جامعه اقدام کرد و بر این اساس باید نزدیک به ۶۰ میلیون نفر در کشور واکسینه شوند. در عین حال اگر مبنا دریافت حداقل ۲ نوبت واکسن به ازای هر فرد باشد، نیازمند ۱۲۰ میلیون دوز واکسن برای کشور خواهیم بود. همچنین اگر عملیات بخواهد در طی یک سال به پایان برسد باید ماهی ۱۰ میلیون دوز واکسن در اختیار نظام سلامت قرار گیرد. این موضوع به معنای واکسینه کردن پنج میلیون نفر در ماه و معادل تقریبی ۲۱۰ هزار نفر در روز است.

اولویت‌ها و زمان‌بندی واکسیناسیون کرونا در ایران

بر این اساس و بنابر اعلام وزارت بهداشت، گروه‌های پزشکی در بخش‌های بستری و سرپایی (خصوصی، دولتی و ...) که در خط اول مواجهه با کرونا محسوب می‌شوند، سالمندان (ابتدا در مراکز تجمعی و سپس گروه‌های سنی)، بیماران با بیماری‌های زمینه‌ای مشخص، کارکنان مشاغل خاص و عموم مردم به ترتیب اولویت تزریق واکسن در سند ملی قرار گرفتند.

همچنین چهار فاز زمانی برای واکسیناسیون در کشور در نظر گرفته شد که عبارت است از:

فاز اول (زمستان ۱۳۹۹)؛ این فاز شامل کارکنان بهداشت و درمان خط اول مواجهه با بیماری کرونا در نظر گرفته شد که براورد تقریبی از تعداد آنها نیز ۰.۷ میلیون نفر شد. بعد از آن افراد بسیار پر خطر شامل سالمندان در مراکز نگهداری، مراکز معلولین جسمی و حرکتی، جانبازان که براورد جمعیت آنها ۶۰۰ هزار نفر است.

فاز دوم (بهار و تیر ۱۴۰۰)؛ این فاز شامل افراد مسن بالای ۶۵ سال به ترتیب گروه‌های پنج سال از بالا به پایین بوده که بنابر اعلام وزارت بهداشت براورد جمعیت آنها ۶ میلیون نفر است. همچنین افراد ۶۴-۱۶ ساله دارای حداقل یک بیماری زمینه‌ای که براورد جمعیت آنها نیز ۶ میلیون نفر است.

فاز سوم (مرداد تا آذر ۱۴۰۰)؛ شامل افراد ساکن در مراکز تجمعی که براورد جمعیت آنها دو میلیون نفر است، افراد ۵۵ تا ۶۴ سال بدون بیماری زمینه ای دارای براورد جمعیتی پنج میلیون نفری و افراد در مشاغل و خدمات ضروری شامل آن دسته از کارکنان نظام سلامت که در خط اول مواجهه نیستند که شامل براورد جمعیتی ۱۲ میلیون نفری می‌شوند.

فاز چهارم (زمستان ۱۴۰۰)؛ شامل عموم مردم.

۲۱ بهمن ۹۹؛ آغاز واکسیناسیون سراسری علیه کرونا در ایران

توزیع ۸۹۵هزار دُز واکسن در کشور تاکنون

در هر حال، پس از ورود اولین محموله واکسن‌های خریداری شده به کشور (اسپوتنیک ۷ از کشور روسیه) که البته با حاشیه‌هایی همراه بود، نهایتا در ۲۱ بهمن ماه ۹۹ واکسیناسیون سراسری علیه کووید ۱۹ در کشور رسما کلید خورد. از آن زمان تا امروز مجموعا ۸۹۵ هزار دز واکسن کووید۱۹ در سراسر کشور توزیع شده است. اخیرا نیز ۷۰۰هزار دز واکسن آسترازنکا / آکسفورد کره جنوبی به کشور وارد شده که به اذعان سخنگوی سازمان غذا و دارو، پس از نهایی شدن پروتکل کشوری تزریق این واکسن، این ۷۰۰هزار دز نیز برای تزریق در شبکه بهداشتی توزیع خواهد شد.

۴۲ میلیون دُز سفارش خرید ایران

در مجموع بنابر اعلام دکتر کیانوش جهانپور - سخنگوی سازمان غذا و دارو، ایران بیش از ۴۲ میلیون دُز سفارش واکسن وارداتی داشته است که بیش از

۲۱ میلیون دز آن به صورت قطعی خریداری شده و روند تحویل تدریجی آنها از بهمن ماه ۹۹ شروع شده است.
از این جمع، واکسن اسپوتنیک روسیه که ۵۲ کشور دنیا نیز مصرف کننده آن هستند، با اختلاف کمی از برنامه زمان‌بندی در حال تحویل است و تا امروز ۵۲۰ هزار دز از این واکسن تحویل ایران شده است.
ایران از هند نیز برای خرید واکسن اقدام کرد، اما متاسفانه واکسن کوواکسین هند در ادامه راه دچار برخی مشکلات حاشیه‌ای و ورود دادستانی این کشور به موضوع شد وبر همین اساس برای واکسنها و خریداران آنها از جمله ایران مشکلاتی را ایجاد کرد. در مجموع به اذعان سخنگوی سازمان غذا و دارو، از ۵۰۰هزار دز واکسن مرحله اول که به صورت قطعی از هند خریداری شده، فقط ۱۲۵ هزار دز تحویل شده است.
تاخیر کوواکس در تحویل واکسن‌ها
اما عمده خرید قطعی ایران از سبد کوواکس سازمان بهداشت جهانی است؛ به طوری که از مجموعه واکسن‌های کوواکس، ۱۶میلیون و ۸۰۰ هزار دز از سوی ایران خریداری شده و قرار بود اولین محموله آن قبل از سال ۱۴۰۰ به دست ایران برسد. نهایتا نیز با تاخیری حدود سه هفته‌ای اولین محموله واکسن‌های کوواکس شامل ۷۰۰هزار و ۸۰۰ دز واکسن آسترازنکا/آکسفورد تولید کره جنوبی هفته گذشته تحویل ایران شد.
در مجموع طبق وعده کوواکس مقرر است که سه میلیون و ۶۰۰ هزار دز از مجموع ۱۶ میلیون و ۸۰۰ هزار دز واکسن خریداری شده، تا پایان ماه می به ایران تحویل شود.
از میان واکسن‌های تولیدی کشور چین نیز، واکسن سینوفارم مجوز مصرف اضطراری را از سازمان غذا و داروی ایران دریافت کرد. از وضعیت سفارش خرید ایران برای این واکسن اطلاعاتی از سوی مسوولان وزارت بهداشت منتشر نشده اما اوایل اسفندماه ۹۹ حدود ۲۵۰هزار دز از این واکسن از سوی چین به ایران اهدا شد.
وعده ورود بخش خصوصی و دغدغه ظهور سلطان واکسن
از طرف دیگر در شرایط تاخیر ایجاد شده و مشکلات درتامین واکسن کرونا برای گروه‌های آسیب پذیر در اولویت کشور، مبحث ورود بخش خصوصی به عرصه خرید واکسن کرونا از منابع خارجی و البته با ارز نیمایی، از سوی رییس جمهور مطرح و اعلام شد؛ مبحثی که به نظر می‌رسد بدون در نظر گرفتن زیرساخت‌های لازم، وعده آن مطالبه‌ای دیگر را در تسریع روند واکسیناسیون در اذهان عمومی کشور بوجود آورد؛ این درحالیست که به اذعان مسوولان وزارت بهداشت هنوز مجوزی در این زمینه داده نشده و همچنین فعلا در هیچ جای دنیا خرید و فروش واکسن کرونا فارغ از دولت‌ها و سیاستگذاری کلان دولتی انجام نمی‌شود و قاعدتا ایران هم از این شرایط مستثنی نخواهد بود. از طرف دیگر این دغدغه وجود دارد که باوجود فراهم شدن شرایط برای ورود بخش خصوصی، در صورت عدم دقت و نظارت کافی از سوی دست‌اندرکاران و بخش دولتی، این موضوع مشکل ساز شده و پدیده‌هایی همچون سلطان واکسن، معضل ورود واکسن به بازارهای غیررسمی همچون ناصرخسرو و به دنبال آن چالش عدالت در دسترسی را رقم زند.
دیرکرد در توزیع واکسن کرونا؛ معضلی جهانی
در مجموع وزارت بهداشت ایران تاخیر در روند تولید و توزیع واکسن را جهانی می‌داند و معتقد است که بخشی از این تاخیرها به کُندی روند تولید بسیاری از واکسن‌ها، محدودیت ظرفیت تولید و برخی نیز به مشکلات ناشی از کمبود مواد اولیه و جانبی از قبیل رزین، ژل و مدیا و... و بخشی هم به موضوع ناسیونالسیم واکسن بازمی‌گردد.
در همین راستا، تدروس ادهانوم - مدیرکل سازمان جهانی بهداشت نیز اخیرا تولید و توزیع عادلانه واکسن‌ها را مهم‌ترین چالش پیش رو برای پایان دادن به مرحله حاد همه‌گیری کرونا اعلام و عنوان کرد که در برخی کشورها هنوز کادر درمان و گروه‌های پرخطر هم واکسن دریافت نکرده‌اند.
ایران برای واردات واکسن کرونا چه کرد؟
در هر حال طبق اطلاعات و آمارهای موجود مشخص است که کشورهای سازنده واکسن برخلاف وعده‌های قبلی، حتی واکسن‌هایی که به صورت قطعی خرید و پیش خرید شده بود را هنوز تحویل نداده‌اند. در این زمینه علاوه بر مسایلی نظیر ناسیونالیسم واکسن، احتکار و خرید بیش از نیاز توسط چند کشور ثروتمند و البته اغراض سیاسی که عدم تناسب در عرضه و تقاضای واکسن را در دنیا رقم زده؛ در کشور ما بحث‌های مربوط به تحریم و برخی سنگ‌اندازی‌ها نیز در مواردی مضاف بر علت شده تا روند تامین و توزیع واکسن بسیار کُند پیش رود.
در هر حال وزارت بهداشت معتقد است که در مورد واکسن وارداتی آنچه از جانب طرف ایرانی باید انجام می شد، به رغم تمام مشکلات، در زمان خود انجام شده و برنامه‌ریزی‌ها دوراندیشانه و واقع بینانه بوده است؛ به طوری که سفارش خرید واکسن‌هایی که ایمنی و اثربخشی آنها مبتنی بر اطلاعات ارائه شده رسمی و اسناد فنی بوده، داده شده است.
پیش‌بینی ایران برای تامین دو -سوم واکسن مورد نیاز از محل تولید داخل
از طرف دیگر، با توجه به نیاز ایران به حدود ۱۲۰میلیون دز واکسن، پیش بینی وزارت بهداشت از ابتدای طرح بحث واکسن، آن بود که حداقل دو سوم واکسن مورد نیاز کشور از محل تولید داخل تامین شود و بر همین اساس هم با تشکیل کمیته ملی واکسن، تولید واکسن کووید در پلتفرم‌های مختلف از بهار و تابستان سال گذشته در دستور کار قرار گرفت و بر همین اساس هم تا چندی پیش، بیش از ۱۴ موسسه دانش‌بنیان و شرکت مختلف متقاضی صدور پروانه تولید واکسن از سازمان غذا و دارو بودند.
آخرین وضعیت تولید ۴ واکسن ایرانی کرونا
به دنبال اقدامات انجام شده در زمینه تولید داخلی، تا امروز چهار واکسن ایرانی در مرحله مطالعات بالینی قرار گرفته‌اند و مجوزهای لازم را کسب کرده و در حال پیشرفت کار هستند. در این میان واکسن پاستور که به صورت مشترک با کشور کوبا تولید می‌شود، در کشور کوبا فاز ۳ مطالعه بالینی خود را آغاز کرده است و در ایران نیز بزودی این فاز بصورت موازی آغاز می‌شود.واکسن کووایران برکت شرکت شفا فارمد ستاد اجرایی فرمان امام (ره) نیز در آستانه ورود به فاز سه بالینی است. واکسن کوپارس انستیتو رازی در آستانه ورود به فاز دو و واکسن فخرا در مجموعه وزارت دفاع نیز در حال طی مرحله اول مطالعه بالینی است.
تولید مشترک اسپوتنیک وی؛ بزودی
از طرف دیگر، همزمان با اقدام برای تولید داخلی واکسن کرونا، در زمینه تولید مشترک برخی واکسن‌ها نیز در کشور برنامه ریزی شده بود که در این زمینه نیز با توافقات صورت گرفته با کشور روسیه برای تولید مشترک واکسن اسپوتنیک وی، باید گفت که طبق اعلام مسوولان وزارت بهداشت، زیرساخت آن موجود و خط تولید آماده و مورد تایید طرف روسی است و به زودی سل بانک آن به کشور منتقل می‌شود و پس از حدود دو ماه، اولین واکسن‌های تولید مشترک اسپوتنیک نیز به گردونه واکسیناسیون خواهند پیوست.
دسترسی به ۲ واکسن ایرانی؛ اواخر بهار
در هر حال بر اساس زمان‌بندی اعلام شده از سوی وزارت بهداشت و تاکید سعید نمکی – وزیر بهداشت، بخشی از واکسن‌های ایرانی از اواخر بهار در دسترس خواهند بود؛ به طوری که به نظر می رسد واکسن انستیتوپاستور و بعد از آن واکسن شفا فارمد در اواخر بهار به مرحله تولید انبوه و توزیع خواهند رسید. پس از آن نیز در تابستان واکسن رازی و سپس واکسن فخرا به مرحله تولید انبوه و توزیع وارد شوند.

زمان‌بندی اتمام واکسیناسیون در ایران تا پایان ۱۴۰۰

وزارت بهداشت ضمن آنکه معتقد است از هر گونه واکسیناسیون شتابزده و نمایشی پرهیز کرده، در عین حال تاکید دارد که اقدام برای تولید واکسن داخلی، مطابق جدول زمان بندی و به رغم همه مشکلات و سنگ اندازیهای خارجی به خوبی پیش رفته است و واکسیناسیون علیه کووید در کشور مطابق برنامه تا پایان سال ۱۴۰۰ به پایان می‌رسد. البته این چشم انداز نیز وجود دارد که تا قبل از پایان سال میلادی واکسیناسیون در کشور کامل شود.

وزیر بهداشت اقدامات صورت گرفته برای تولید واکسن کووید و بسترسازی‌های صورت گرفته رانقطه عطفی در تاریخ نظام سلامت ایران می‌داند و معتقد است که اقدامی ماندگار در توسعه صنعت واکسن سازی در ایران صورت گرفته و ایران از اواخر بهار یکی از بزرگ‌ترین واکسن‌سازهای منطقه و جهان خواهد بود.

در هر حال مشخص است که ایران تحت تاثیر تاخیر در واردات واکسن برای گروه‌های آسیب‌پذیر در اولویت، تا حدی از زمان‌بندی صورت گرفته برای واکسیناسیون عقب است. شرایط خیز چهارم بیماری و غلبه ویروس جهش یافته انگلیسی بر کشور، بر دامنه نگرانی‌ها افزوده و در چنین شرایطی تلاش برای تامین واکسن حداقل برای گروه‌های آسیب‌پذیر، مطالبه‌ای است به حق و بی‌تردید لازم است از تمام ظرفیت‌های موجود برای تسهیل ورود واکسن به کشور استفاده کرد.

همچنین از آنجا که تعاملات واکسن کرونا در دنیا رنگ و بوی سیاسی به خود گرفته و مذاکرات درباره آن در سطوح کلان دولت‌ها صورت می‌گیرد، شایسته است که با تشدید روند پیگیری‌ها از سوی دستگاه‌های مربوطه از جمله دستگاه‌های دیپلماسی کشور، حداقل موانع دسترسی به بخشی از واکسن‌ها که به صورت قطعی از سوی ایران خرید شده، رفع شود و به این ترتیب روند واکسیناسیون در کشور مقداری سرعت گیرد تا اواخر بهار که طبق وعده قبلی مسوولان، واکسن‌های ایرانی وارد بازار شوند و دغدغه دسترسی به واکسن را برطرف کنند.